Rumburk | Detail mlýnu

Identifikační údaje

Adresa	Rumburk Strážný vrch 35 408 01
Okres	Děčín
Katalogové číslo	P 229
Katastrální území	Rumburk
GPS	50° 57' 18.5'' 14° 33' 54.7''
Mapová značka	Holandský / Objekt bez technologie
Poloha vůči obci	800 m V od MU
Číslo kulturní památky	29942/5-3865 - jako kaple sv. Jana Křtitele otevřít list NPÚ
Přístupnost	Nepřístupný
Rok stavby	1787
Rok zániku	

Stručný popis

Tento mlýn má výjimečnou historii. Kapli, postavenou v roce 1725 na přání Terezie z Liechtensteinů a z důvodu josefínských reforem zrušenou, koupil v roce 1787 za 211 zl. rumburský obchodník s plátnem Fidelis Salomon. Nechal objekt přestavět na větrný mlýn holandského typu o dvojím složení a přistavěl i obytné stavení. Historické prameny upozorňují na neobvykle složitou konstrukci mlýna. K jeho provozování byl přizván mlynář až ze Slezska, po jehož smrti už nikdo nedokázal mlýn provozovat. Syn Fidelia Solomona přestal mlít a budovu proměnil v hostinec. Další majitel tesař Franz Marschal se v roce 1841 pokusil provoz mlýna obnovit. Po čtyřech letech však musel mlýn pro dluhy prodat. Roku 1845 objekt koupil soukenický mistr Artl a po opravě ho vrátil církevním účelům. Po válce objekt sloužil jako vojenská hláska, chátral a čekal na zboření. V roce 1959 však převzala objekt do dlouhodobého pronájmu pravoslavná církev, která ho opravila a provozuje dodnes. To, že stavba byla kdysi větrným mlýnem, dnes již připomíná jen informační tabule. Objekt je památkově chráněn jako Kaple sv. Jana Křtitele
Pokorný:
Větrný mlýn na Strážním vrchu (dříve Hutberg nebo Johannisbergl) vznikl ze staršího kostelíka, který koupil v roce 1787 rumburský obchodník plátnem Fidelis Salomon a dal jej přestavět na větrný mlýn o 2 složeních.
Pramen (417) připomíná poněkud neobvyklý stavební vývoj : mlýn byl prý vystavěn v holandském typu, ale přestavěn pak na dřevěný (Bockmühle). Mohlo jít vskutku o typ u nás málo známého zařízení. Svědčila by tomu i zpráva, že mlynář byl povolán ze Slezska a když předčasně zemřel, nebyli jeho nástupci s to, uvést mlýn do řádného provozu. Panující tu silný vítr uváděl mlýn do tak rychlého chodu, že rozrušil vnitřní zařízení.
Syn Fidelia Salomona, Samuel, nedal již mlýn obnovit. Budova chátrala, až v roce 1845 byl objekt získán zpět římsko-katolickému farnímu úřadu. Po roce 1945 byla zpustošená kaple renovována a převzala ji pravoslavná církev k náboženským účelům.
Pomístní název Windmühlberg, vyskytující se v literatuře (418) nebyl potvrzen (417); jako parcely se uvádí č. 796 a 79 (419).
(417) GÚ – ČSAV, VM – Č, sdělení odboru pro vnitřní věci rady MěNV v Rumburku z 12.8. 1970, čj. 1757/70.
(418) Die letzten Windmühlen im nordböhmisch-sächsischen Grenzgebiete, Raichenberger Zeitung, Reichenberg, 15.3. 1928, 2-3.
(419) Náměstí má výškový bod 383,92m, výškové body v městě pohybují se kolem 400m (Srovnej Státní mapu 1:5000 – odvozenou, list Varnsdorf 8-4, 1954).

472. RUPRECHTOV, o. Vyškov. Větrný mlýn beraní u čp. 144, asi 400m sz. od obce, vlevo od polní cesty na Kuhlov, kóta 528, trať roku 1834 U srnčí obory, 1930 Pode mlýnem, pč. 169. Postaven roku 1834. Plocha 2 rakouské měřice zakoupeny za 89 zlatých konvenční měny od majitele Račic Jana sv. p. Mundyho. Mlynář byl povinen odváděti do vrchnostenského důchodu ročně12 zl., jeho nástupci z blízkého příbuzenstva 5% z kupní ceny, vzdělání příbuzní 10%. Vrchnosti, lesnímu personálu a vrchnostenskému služebnictvu v Ruprechtově a Podomí byl povinen šrotovati zdarma. V roce 1844 zaměstnán 1 dělník, ročně zpracováno na jednom složení 200 měřic obilí. Roku 1935 byl v evidenci Památkového úřadu v Brně, 1951 jednáno o

opravách, 1957 se dochovaly již jen zbytky stavby. Maj.: 1834 Jan Sigmund, 1840 Terezie Sigmundová a manžel Karel Hradský, 1874 Pavel Wagner, 1880 František Wagner, Františka, 1928 Josef Sekanina, Marie, 1943 německá branná moc, 1945 (1948) Josef Sekanina, Marie.
Spec. mapa Prossenitz u. Wischau 8-XVI, 1880.- Papežík, Vyškov. kraj. mapa, 1945.- Středisko geodézie Vyškov, katastrální mapy Ruprechtov 1826, 1930.- StA Brno C17, 16949, 146-147 v.: D 9, 2297.- Okresní soud Vyškov, pozemková kniha Ruprechtov, II, 279-280.- KSPPOP Brno,1985/35, 2127/35, 1551/51.- Vlastivědná příručka soudního okresu vyškovského, 83.- Okresní vlastivědné muzeum Vyškov, kresby Svatopluka Součka č. i. 3952, 3953).- Vorel, Haná, 38.- Vahala, Blanensko a Vyškovsko, 41, 111.- Messnerová, Moravanka, 23.10. 1935 (se snímky obou mlýnů a mlynáře).- Burian, Sborník SLUKO 1951-52, 168., snímek; ČE 1958, 313; Zprávy OVM Vyškov číslo 20, strana 6

Historie

■ Kaple sv. Jana Křtitele a křížová cesta na Hutbergu v Rumburku

Mgr. Josef Rybánský, Oblastní muzeum Děčín, pobočka Varnsdorf

Vznik a osudy kaple

Tam, kde dnes stojí malý kostelík, využívaný od roku 1957 pravoslavnou církví, stávala podle tradice kaple již v 17. století.[1/] Kopci, který v minulosti nesl pomístní jméno Hutberg, říkáme my Strážný vrch. Tento název však neodpovídá původnímu pojmenování. Obyvatelé tehdejšího Rumburku totiž využívali vršek jako pastvinu (německy die Hutweide) a jméno tedy pravděpodobně vzešlo z účelu, jemuž vrch sloužil. Samotný Hutberg i jeho kapličku stihla v průběhu času celá řada bouřlivých událostí. Snad i kvůli nim tam byla 1. července přelomového roku 1900 vysvěcena nová křížová cesta. Tímto aktem měl být zároveň stvrzen a upevněn status vršku Hutbergu jako sakrálního okrsku.

Základní kámen barokní kaple byl položen kněžnou Kristínou Terezou z Lichtenštejnu už v roce 1722 a ke zdárnému dokončení stavby došlo o tři roky později.[2/] O tom, jak kaple v době svého vzniku vypadala, lze pouze spekulovat. Vezmeme-li v úvahu pohled na město z ptačí perspektivy ve třetí čtvrtině 18. století[3/] a porovnáme-li ho se současnou situací, můžeme uvažovat o centrální stavbě čtvercového půdorysu s okosenými nárožími. Jehlancová střecha se seříznutým vrcholem byla ukončena úzkou zvoničkou s cibulovou bání a ozdobena dvojramenným tzv. patriarším křížem. Liturgicky byla kaple orientována na ose jihozápad - severovýchod. Hlavním průčelím se tedy otáčela směrem k městu (jihozápad) a oltář pak stál na severovýchodní straně. Vnitřní prostor byl osvětlován dvěma okenními otvory umístěnými v opozici, v severozápadním a jihovýchodním průčelí. Příchod ke kapli byl ještě akcentován čtyřmi stromy.[4/]

Za vlády osvícenského císaře Josefa II. došlo, v roce 1784, ke zrušení kaple a odsvěcená stavba byla o tři roky později vydražena ve prospěch rumburského měšťana a plátenického továrníka Fidelia Salomona[5/]. Nový majitel pak nechal kapli přebudovat na větrný mlýn, původně holandského typu, ten se však nikdy nepodařilo zprovoznit, a proto byl přestavěn na mlýn kopírující německý vzor. Tím ale Salomonovy stavitelské ambice nekončí, k mlýnu přibyla vstupní předsíň, která se v roce 1845 stala základem pro věž obnovené kaple. Nově vzniklý prostor byl zřejmě osazen původním vstupním portálem s rovným překladem, nadsvětlíkem a stojnami s ozdobnýma ušima po stranách. K původnímu mlýnu Salomon přistavěl ještě obytný dům a na jeho jižní straně založil parčík se zahradním altánem.[6/] Takto je celý areál, včetně altánku, zachycen na nedokončené kolorované perokresbě města Rumburka datované kolem roku 1790.[7/] Avšak Fidelius Salomon nezapomněl na původní účel stavby, a zřídil proto v nově zbudované předsíni malý oltář osazený dřevořezbou křtu Krista Janem Křtitelem. Toto sousoší bývalo zřejmě součástí inventáře zrušené kaple.[8/]

I přes taková opatření provázela mlýn celá řada nešťastných událostí. Kupříkladu údajná sebevražda mlynářského tovaryše, který byl povolán k jeho obsluze až ze Slezska. Též se zachovala zpráva o nehodě, při které mlynářského učně zachytila lopatka a otočila se s ním kolem dokola, až mládenec téměř upadl do bezvědomí. A aby toho nebylo málo, silný vítr často ničil lopatky i vnitřní vybavení mlýna.[9/]

Nakonec syn Fidelia Salomona, Samuel, zchátralou stavbu prodal. Mlýnský provoz byl nahrazen pivním šenkem a kořalnou, v níž se scházela nejen zhýralá chasa, ale i odrodilé ženštiny. V roce 1841 objekty zakoupil tesařský mistr Franz Marschall z Lipové, který se pokusil o obnovení mlýnského provozu. Pro velké dluhy na něj byla uvalena exekuce, a tak byl mlýn v dubnu roku 1845 opět prodán v dražbě, tentokrát Franzi Kitteltovi z Rumburka. Stavba však obratem znovu změnila majitele. Koupil ji rumburský měšťan a krejčovský mistr Andreas Arlt. Ten byl rozhodnut vrátit stavbě její původní účel a během krátké doby přebudoval bývalý mlýn znovu na kapli. Již v květnu téhož roku byla na věži osazena nová makovice.[10/]

Úmysl přebudovat větrný mlýn na kapli Andreasu Arltovi vnukl nájemce celního skladu pan Pleyel. Její přestavba a nové vnitřní vybavení, ku příkladu oltář a zvony, byla podporována celou řadou dobrodinců. V kronice města Rumburka je v roli donátorky uvedena vdova po vrchním úředníku Magdaléna Schmidová a paní Millerová, manželka výrobce bavlněného zboží Josefa Millera. Slavnostní vysvěcení kaple provedl na základě prosby Andrease Arlta, pana Pleyela a zdejšího faráře pátera Mandera sám litoměřický biskup Bartholomeus Hille. Ve čtyři hodiny odpoledne 24. září 1845 přijel jmenovaný hodnostář do města. Ústí Pražské ulice bylo ozdobené slavobránou a na radnici proběhlo slavnostní přivítání vrchnostenským a městským úřednictvem, reprezentanty obce a střeleckého spolku. Poté biskup se všemi zúčastněnými vykonal obřadnou návštěvu místní fary a večer bylo město k jeho poctě slavnostně osvíceno a obyvatelé navíc uspořádali slavnostní večerku.[11/]

Je zajímavé, že zpráva o obnově a svěcení kaple sv. Jana Křtitele byla rozdělena do dvou částí. První byla uložena do makovice na věži a informovala o historii a osudech kaple i vršku Hutbergu. Druhá, týkající se vysvěcení kostela, jeho opětovného používání k bohoslužbám, vnitřního vybavení a zvonů byla zazděna v sakristii za hlavním oltářem. Tuto část se nepodařilo na rozdíl od dokumentů z makovice nikdy objevit. Popis slavnostního svěcení se však naštěstí ukrývá též na stránkách městské kroniky.

Ráno 25. září 1845 se u rumburské fary sešlo procesí, které dle přesně stanoveného pořádku vyrazilo na Hutberg k nové kapli sv. Jana Křtitele. První kráčela školní mládež, po ní následovaly cechy s cechovními prapory, dále početné duchovenstvo z širokého okolí, konvent místních kapucínů a biskup ve slavnostním ornátu, za ním strůjce obnovy kaple Andreas Arlt s manželkou, podporovatel zbožného díla pan Pleyel spolu s ostatními dobrodinci, po nich následovalo městské a vrchnostenské úřednictvo, místní honorace, členové střeleckého spolku a celé procesí uzavíral veliký dav obyvatel města a celého okolí.[12/]

Na Hutbergu proběhlo kromě svěcení a slavnostní mše také kázání vedené samotným biskupem, ukončené zpěvem Te Deum laudamus. Poté se procesí ve stejném pořádku odebralo zpět do farního kostela. V poledne se konal slavnostní oběd pro duchovenstvo, úřednictvo a městskou smetánku, při kterém významný návštěvník pronesl slavnostní řeč. Druhý den ráno opustil biskup město. Na zpáteční cestě byl až do Dolního Podluží doprovázen řadou významných obyvatel města.[13/]

U příležitosti obnovení a svěcení kaple projevil biskup přání, aby vrch Hutberg napříště nesl jméno Johannisberg. Obyvatelé města si přáli změnu jména ulice vedoucí k Hutbergu z Bautznergasse na Johannisgasse a malé louce na jeho úpatí chtěli říkat Johannisthal. Všechna přání byla vyslyšena a jména přepsána, a to i na místních informačních plechových cedulích.[14/]

Během přestavby v roce 1845 byla také změněna dispozice z centrální na longitudinální, a to přístavbou presbytáře na severovýchodní straně a věže na straně jihozápadní. Na severozápadní stěně presbytáře se nachází druhotně umístěný pískovcový alianční erb s datací 1724, přičemž čtení poslední číslice je nejisté, neboť chybí její vrchní část. Považuji za pravděpodobné, že tento erb původně zdobil hlavní průčelí barokní kaple a osazen byl rok před jejím vysvěcením. Vchod do kaple byl umístěn do podvěží, které vzniklo jako předsíň za přestavby na větrný mlýn provedené Fideliem Salomonem. Dotvrzuje to nápis na pískovcovém překladu nadsvětlíku nesoucí zprávu o dané přestavbě s letopočtem 1845. Už v roce 1878 došlo k další renovaci věže a makovice, kterou provedl klempířský mistr Karel Mölder z Rumburka.[15/] Je ale zřejmé, že poměrně krátce poté začala stavba znovu chátrat, a tak se v roce 1897 rumburský děkan Anton Ulbrich rozhodl od Arltových dědiců kapli a obytný dům i s pozemky zakoupit do majetku děkanského kostela v Rumburku.[16/]

Patron kostela a majitel panství Johann z Lichtenštejnu dal ke koupi svolení a věnoval navíc 1 000 zlatých k celkové částce 8 750, za niž byl celý areál zakoupen.[17/] Avšak o rok později stihlo kapli další neštěstí, tentokrát v podobě zásahu kulovým bleskem. Zanechal po sobě ve zdech a střeše více než čtyřicet děr. Na jedné z posledních oprav kaple se pak podílely dvě významné osobnosti tehdejšího Rumburka. Renovaci kaple a obytného domu provedl stavební mistr Josef Hampel a makovici kaple pozlatil malíř Josef Neumann z Horního Jindřichova.[18/] Dataci přestavby nalezneme na severovýchodním průčelí presbytáře nad okny, kde se nachází letopočet 1898 s latinským křížem uprostřed.

Křížová cesta

Ani vznik jedné z nejmladších exteriérových křížových cest ve Šluknovském výběžku, právě té na vrchu Hutberg, se neobešel bez řady problémů. Děkan Ulbrich získal pro její stavbu povolení v listopadu roku 1899, avšak městští radní, pro něž byla církevní stavba trnem v oku, se postavili proti. Po mnoha peripetiích bylo městské stavební povolení nakonec vydáno v květnu 1900. Tedy až v době, kdy již stavební práce na křížové cestě probíhaly. Do její výsledné podoby zasáhla nemile také neochota majitele sousedních pozemků Rudolfa Pfeifera, který odmítal prodat jejich část. Přes všechna úskalí se ale v květnu práce rozběhly naplno a koncem června byla křížová cesta dokončena.[19/]

Slavnostní svěcení vykonal páter Hilarius Pokorný, kvardián kapucínského konventu v Rumburku. To sobotní odpoledne 1. července 1900 bylo znovu plné sváteční atmosféry. Od děkanského kostela sv. Bartoloměje vyšlo početné procesí, v jehož čele kráčeli členové rumburského Lidového spolku s mnoha prapory. Za nimi následovali zpěváci kostelních písní, doprovázení kapelou, dále duchovenstvo a velké množství věřících. Samotné svěcení proběhlo na Hutbergu a celou ceremonii zakončila slavnostní mše v kapli Jana Křtitele.[20/]

Stavební plány křížové cesty a návrhy jednotlivých zastavení vyhotovil stavební mistr Josef Hampel z Rumburka. Reliéfní vyobrazení každého zastavení byla zakoupena v Mayerově královském uměleckém ústavu v Mnichově (Mayerschen königliche Hof- und Kunstanstalt für kirchliche Arbeiten) za částku 1 458 zlatých. Kamenické práce provedl mistr Stefan Winkler z Dolních Křečan, a to v ceně 1 475 zlatých. Celkové náklady na zřízení křížové cesty činily 4 500 zlatých. Většina byla uhrazena z dobrovolných darů. Na jednotlivá zastavení přispěli částkou 250 zlatých dárci z Rumburka, Šluknova a Poustky[21/], jejichž jména jsou vyryta na pravé straně každého zastavení.

Křížová cesta byla o rok později obohacena reliéfem Ježíše Krista v Zahradě getsemanské, umístěném v edikule na severozápadním průčelí lodi. Všechna díla jsou z pálené keramické hmoty cihlové barvy, přičemž na některých jsou ještě patrné zbytky polychromie.

Stavební ruch na Hutbergu byl ukončen v květnu roku 1908. Tehdy totiž musel nové budově gymnázia ve městě ustoupit starý chudobinec i kamenný kříž z roku 1828. Chudobinec byl zničen a Ukřižování[22/], které před ním stálo, věnovala městská rada děkanovi Ulbrichovi. Duchovní ho nechal přesunout na Hutberg do středu křížové cesty. Náklady na jeho přepravu a instalaci činily 325 korun.[23/] Ukřižování je tak symbolickou tečkou za někdejší slávou duchovního poselství Hutbergu.[24/]

Poznámky:

1/ Anton HOCKAUF, *Heimatskunde des politischen Bezirkes Rumburg*, Rumburg 1885, s. 131 a 132.
2/ Muzeum Rumburk, *kopie dokumentů z makovice kaple sv. Jana Křtitele s mladšími přípisy*, list 1, strana 1, datováno 10. května 1845 (dále jen *kopie dokumentů z makovice kaple sv. Jana Křtitele*).
3/ Muzeum Rumburk, *Pohled na Rumburk z ptačí perspektivy ze třetí čtvrtiny 18. století*, kolorovaná kresba, 55x30 cm, inventární číslo 12 070 (dále jen *Pohled na Rumburk z ptačí perspektivy*).
4/ *Pohled na Rumburk z ptačí perspektivy.*
5/ Anton Salomon, inspirován zřejmě svým bratrem Fideliem, zakoupil v Rumburku roku 1790 zrušenou kapli sv. Jana Nepomuckého na Krásnolipské ulici. Heinrich JAHNE, *Anton Salomon, der Rumburger*, in: Niederland Bote 1939, Varnsdorf 1938, s. 83-87.
6/ *Kopie dokumentů z makovice kaple sv. Jana Křtitele*, l. 1, s. 2, datováno 10. května 1845.
7/ Muzeum Rumburk, *Kolorovaná perokresba zachycující město Rumburk okolo roku 1790*, kolorovaná kresba, 48x77 cm, inventární číslo 12 069.
8/ *Kopie dokumentů z makovice kaple sv. Jana Křtitele*, l. 1, s. 2, datováno 10. května 1845.
9/ *Kopie dokumentů z makovice kaple sv. Jana Křtitele*, l. 1, s. 2 a l. 2, s. 1, datováno 10. května 1845.
10/ *Kopie dokumentů z makovice kaple sv. Jana Křtitele*, l. 2, s. 1 a l. 2, s. 2, datováno 10. května 1845.
11/ SOA Litoměřice – SOkA Děčín, Archiv města Rumburk, *Gedenkbuch der Stadt Rumburk (1836–1923)*, NAD 824, kn 250, nestránkováno, zápis pro rok 1845 (dále jen *Gedenkbuch der Stadt Rumburk*).
12/ *Gedenkbuch der Stadt Rumburk*, zápis pro rok 1845.
13/ *Gedenkbuch der Stadt Rumburk*, zápis pro rok 1845.
14/ *Gedenkbuch der Stadt Rumburk*, zápis pro rok 1845.
15/ *Kopie dokumentů z makovice kaple sv. Jana Křtitele*, l. 4, s. 1, datováno 23. června 1878.
16/ *Kopie dokumentů z makovice kaple sv. Jana Křtitele*, l. 4, s. 2, datováno 10. června 1898.
17/ Diecézní archiv v Litoměřicích, *Memorabilienbuch der Pfarre Rumburg 1759-1942*, nestránkováno, zápis pro rok 1897 (dále jen *Memorabilienbuch der Pfarre Rumburg*).
18/ *Kopie dokumentů z makovice kaple sv. Jana Křtitele*, l. 4, s. 2, datováno 10. června 1898.
19/ *Memorabilienbuch der Pfarre Rumburg*, zápis pro rok 1900.
20/ *Memorabilienbuch der Pfarre Rumburg*, zápis pro rok 1900.
21/ *Memorabilienbuch der Pfarre Rumburg*, zápis pro rok 1900.

22/ Na zadní straně soklu nesoucího sousoší je rytý nápis s datem vzniku 12. května 1828 a jmény donátorů. Dobře čitelné je druhé jméno Josef Salm, u prvního je možné přečíst pouze Johann. Příjmení je téměř nečitelné. Oba pocházeli z Křečan.
23/ *Memorabilienbuch der Pfarre Rumburg*, zápis pro rok 1901 a 1908.
24/ Článek by nemohl vzniknout bez pomoci a podpory celé řady lidí. Rád bych poděkoval za jazykovou úpravu Vandě Štemberové, za cenné rady, připomínky a především získání informací o změně názvů ulice vedoucí ke kapli sv. Jana Křtitele a samotného vršku, ke které došlo v roce 1845 Václavu Zemanovi. Také bych rád poděkoval Ester Sadivové za zpřístupnění ikonografických pramenů ze sbírky Muzea Rumburk, současnému duchovnímu správci kostelíka svatého Jana Křtitele pravoslavnému popovi panu Vratislavu Drdovi za možnost prohlédnut si interiér stavby a myšlenku o přesunu původního portálu na nové místo v předsíni, za ochotu při bádání Martinovi Sladkému z Diecézního archivu v Litoměřicích. Za svolení reprodukovat obrazové přílohy bych chtěl poděkovat řediteli Oblastního muzea v Děčíně Milanu Rosenkrancovi a Biskupství litoměřickému.

Seznam literatury:

HOCKAUF Anton, *Heimatskunde des politischen Bezirkes Rumburg*, Rumburg 1885.
JABURKOVÁ Iva, *Křížové cesty u nás, Rumburk*, in: Mlejn 04/2003.
JABURKOVÁ Iva, *Křížové cesty Šluknovského výběžku*, in: Ročenka Kruhu přátel muzea Varnsdorf 2000/2001, s. 43-45.
JAHNE Heinrich, *Anton Salomon, der Rumburger*, in: Niederland Bote 1939, Varnsdorf 1938, s. 83-87.
Der Johannisberg bei Rumburg, in: Niederland Bote 1929, Varnsdorf 1928, s. 17.
POCHE Emanuel a kolektiv autorů, *Umělecké památky Čech III.*, Praha 1980.
SMETANA Jan, *Rumburk, Město v Českém Nizozemí*, Rumburk 1999.

Seznam pramenů:

Diecézní archiv v Litoměřicích, *Memorabilienbuch der Pfarre Rumburg 1759-1942*.
Muzeum Rumburk, *kopie dokumentů z makovice kaple sv. Jana Křtitele s mladšími přípisy*, datováno 10. května 1845.
Muzeum Rumburk, *Pohled na Rumburk z ptačí perspektivy ze třetí čtvrtiny 18. století*, kolorovaná kresba, 55x30 cm, inventární číslo 12 070.
Muzeum Rumburk, *Kolorovaná perokresba zachycující město Rumburk okolo roku 1790*, kolorovaná kresba, 48x77 cm, inventární číslo 12 069.
Státní oblastní archiv (SOA) Litoměřice – Státní okresní archiv (SokA) Děčín, Archiv města Rumburk, *Gedenkbuch der Stadt Rumburk (1836 – 1923)*, NAD 824, kn 250.

Architektura

Stav nemovitosti	Zcela přestavěn – bez historické hodnoty
Typ	Holandský
Dominantní stavební konstrukce	Zděná - kamenná
Historické prvky	
Parametry	

Technologie

Technologické vybavení	
Popis technologického vybavení	
Technologické vybavení	
Stopy po neexistující mlýnské technologii	
Doplňkový provoz	
Doplňkový provoz - popis	
Historické prvky	
Parametry	

Literatura a pramenyZajímavostiOstatníFotogalerieZákladní obrázky

Historické fotografie a pohlednice

Obrazy